

ปีแห่งการสืบสานกระแสวัฒนธรรม

..... ระพี สาคริก

หลายคนคงยังจำได้ว่าเมื่อประมาณ 2 ปีมาทางการได้ประกาศให้เป็นปีแห่งการรณรงค์เพื่อวัฒนธรรมไทย ครั้นผ่านมาแล้วก็ได้ข่าวเพิ่มเติมมาอีกว่ามีการขยายระยะเวลาออกไปอีก ครั้นเมื่อไม่กี่วันมานี้ได้ยินผู้ประกาศข่าวจากโทรทัศน์สถานีหนึ่งกล่าวความว่า **"ปีแห่งการสืบสานวัฒนธรรม"** จึงทำให้มองเห็นภาพหลายอย่างปรากฏออกมาเสมือนเป็นแรงคลาไจน์ให้เขียนเรื่องนี้

ทุกสิ่งทุกอย่างหากต้องการมองเห็นถึงความจริงได้อย่างชัดเจนควรมุ่งมองที่รากฐาน และพยายามค้นหาความจริงเพื่อทำความเข้าใจให้ถึงแก่น แม้ในประเด็นของวัฒนธรรมหากมองที่รากฐานคน น่าจะหมายถึงความรักความผูกพันอันแต่ละคนพึงมีต่อสรรพชีวิตและสิ่งต่าง ๆ ซึ่งร่วมเกิดร่วมดำรงอยู่บนพื้นฐานท้องถิ่นเดียวกันกับตน หากสิ่งทั้งหลายแล้วปรากฏเห็นได้ชัดเจนให้**มันใจได้** ย่อมมีธรรมชาติซึ่งสานกระแสไปถึงการหยั่งรู้คุณค่าของสิ่งที่ผ่านเข้ามาสู่ชีวิตประจำวันให้ตนสัมผัสในแต่ละช่วงอย่างปราศจากการมองข้าม ไม่ว่าสิ่งเล็กหรือใหญ่ย่อมเท่าเทียมกัน

ดังนั้น การแสดงออกจากรากฐานดังกล่าว จึงน่าจะได้อะไรสักการเก็บสะสมสรรพสิ่งต่าง ๆ แม้พันธุไม้สุดแต่ความเหมาะสมอย่างปราศจากการคำนึงถึงด้านมูลค่า ยิ่งไปกว่านั้นนิสัยดังกล่าวน่าจะสะท้อนภาพให้เห็นได้ชัดเจนมาแต่ช่วงซึ่งยังเป็นเด็ก

ผู้ใหญ่ในอดีตซึ่งเป็นช่วงที่อิทธิพลจากรูปวัตถุไหลบ่าเข้ามาจากพื้นฐานต่างถิ่นยังมาไม่แรงได้สอนไว้ว่า ให้มองจากสิ่งซึ่งอยู่ใกล้ตัวก่อนอื่น แล้วสานการศึกษาค้นหาความจริงย้อนกลับไปสู่สิ่งซึ่งอยู่ห่างไกลในอดีต แทนที่จะมุ่งมองไปยังสิ่งที่อยู่ไกลตัวอีกทั้งยังชักจูงคนอื่นให้มองตามไป ยิ่งขณะที่สังคมตกอยู่ในสภาพสูญเสียรากฐานวัฒนธรรมด้วย ย่อมทำให้หลายคนไม่อาจสานกระแสถึงความจริงได้ และการเริ่มมองจากสิ่งซึ่งอยู่ใกล้ตัวหากถือปฏิบัติตามหลักความจริงซึ่งมักกล่าวว่า **"ทุกสิ่งทุกอย่างควรเริ่มปลูกฝังมาตั้งแต่วัยเด็ก"**

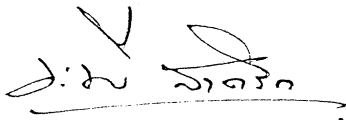
ดังนั้นผู้ใหญ่ที่จริงจังต่อการให้ความสำคัญแก่เด็ก จึงควรมีความรู้สึกลึกซึ้งในส่วนลึกเป็นธรรมชาติว่า **"ถ้าคนเป็นเด็ก หากนำเอาสิ่งซึ่งอยู่ใกล้ตัว ยิ่งไกลออกไปสู่ที่ไกลมากแล้วชี้ให้เห็นถึงความสำคัญ จะสามารถสานความรู้สึกจากรากฐานตัวเองไปถึงความจริงตรงนั้นได้หรือไม่"** และหากไม่ได้ยอมก่อให้เกิดภาวะสู่ด้านใดด้านหนึ่งคือ ขาดการยอมรับด้วยความเข้าใจภายในรากฐานจึงยึดติดอยู่กับรูปแบบซึ่งเป็นเพียงเปลือกนอกหนักยิ่งขึ้นไปอีกหรือไม่ก็ไม่เชื่อถือโดยถือเป็นเรื่องไร้สาระ

หากความหมายของรากฐานวัฒนธรรม คือความรักในสิ่งอันถือเป็นลักษณะของชีวิต การนำเอาคำว่า **"วัฒนธรรมพื้นบ้าน"** มากล่าวย้ำความสำคัญครั้งแล้วครั้งเล่า น่าจะมุ่งสู่จุดเริ่มปฏิบัติซึ่งควรถือว่าใกล้ตัวที่สุด อีกทั้งยังเป็นสิ่งอยู่กับพื้นบ้านจริง ๆ ซึ่งดูแล้วเสมือนเป็นของง่าย แต่คนที่มองข้ามไปชี้ไปยังถูกด้วยคงเป็นเรื่องยากที่จะเห็นเช่นกัน

หากไม่มองข้ามสัจธรรมของชีวิตและสังคมอันควรถือเป็นจุดสำคัญอีกสิ่งหนึ่งคือ นอกจากเริ่มปลูกฝังตั้งแต่เด็กแล้ว อีกด้านหนึ่งควรมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างเพื่อความสมบูรณ์ในการสืบสานกระแส ดังนั้นคำว่า **"วัฒนธรรมพื้นบ้าน"** จึงน่าจะเริ่มจากการปฏิบัติของผู้ใหญ่ที่รู้ถึงคุณค่าสรรพชีวิตและสิ่งต่าง ๆ ซึ่งอยู่ที่พื้นบ้านตัวเองก่อนอื่น แม้สิ่งซึ่งตกหล่นอยู่บนพื้นดิน ซึ่งควรแสดงออกถึงการนำมาเก็บไว้อย่างรู้คุณค่า ยิ่งสะท้อนให้เห็นได้ชัดเจนว่าสามารถนำมาใช้คิดประดิษฐ์สิ่งซึ่งสร้างประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่นได้อย่างคุ้มค่า เริ่มจากครอบครัว เด็กส่วนใหญ่ย่อมไม่ไปไหนเสีย หากถือเป็นส่วนหนึ่งซึ่งสืบสานกระแสอย่างเป็นธรรมชาติเช่นกัน

แต่ตามสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกลับเห็นได้ว่า ผู้ใหญ่ส่วนมากเริ่มจากในครอบครัว มักทำอะไรแล้ว-
ทิ้ง ๆ ขว้าง ๆ ให้เด็กเห็นเป็นแบบอย่าง อีกทั้งแสดงการดูถูกดูแคลนสิ่งซึ่งตกหล่นอยู่บนพื้นบ้านยิ่งบนพื้นดินด้วย
ดังนั้นการหวังว่าจะสืบสานกระแสนวัฒนธรรมไปถึงสิ่งซึ่งเป็นด้านรูปแบบ ไม่ว่าโบราณสถานหรือสิ่งอื่น ๆ ที่เชื่อ
ว่าคือเอกลักษณ์ของไทย หากเป็นไปได้คงมีสองทางคือ เชื้อตามคนอื่นทำให้ตนเองตกอยู่ในภาวะยึดติดยิ่งขึ้น
หรืออีกด้านหนึ่งอาจเห็นเป็นเรื่องไร้สาระจึงมุ่งความสนใจไปยังเรื่องอื่น ๆ ในขณะที่มีกระแสจากภายนอกซึ่ง
ใช้การเปลี่ยนแปลงในด้านรูปแบบของวัตถุเป็นเครื่องมือ เพื่อหวังล่าเหยื่อทางการค้า ซึ่งมีอิทธิพลรุนแรงยิ่งขึ้น

ความหวังที่ว่าน่าจะสืบสานกระแสนวัฒนธรรมแม้ปัจจุบันก็ยังไม่ถึงจุดเริ่มต้นที่แท้จริง หากอีกด้านหนึ่ง
ยังคงเพิ่มพูนภาวะยึดติดให้แทรกซึมลงในรากฐานเป็นเงื่อนไขที่ลึกซึ้ง และส่งผลทำลายรากฐานวัฒนธรรมอัน
เป็นอีกด้านหนึ่งลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปอีก แต่ไม่ว่าผลจะปรากฏออกมาอย่างไร บุคคลผู้สามารถหยั่งรู้และเข้าถึงได้
หากยังคงมุ่งปฏิบัติเพื่อหวังเรียนรู้อย่างไม่ทอดย้อยมิได้รับสิ่งอันทรงคุณค่าลึกซึ้งยิ่งขึ้นเป็นสัจธรรม อีกทั้งช่วย
ให้เข้าใจได้แจ่มชัดยิ่งขึ้นว่า สิ่งซึ่งปรากฏอยู่นอกตนไม่มีอะไรจริงจึงให้ต้องยึดมั่นถือมั่นอยู่กับมันทั้งสิ้น.

19 ตุลาคม 2538